

**диссертациялық кеңестің 2022 жылғы жұмысы туралы
Есеп**

6D070600-8D07201 «Геология және пайдалы қазбалар кенорындарын барлау» және
6D070700-8D07202 «Тау-кен ісі» кадрларды даярлау бағыты бойынша «Әбілқас Сағынов
атындағы Қарағанды техникалық университеті» КеАҚ диссертациялық кеңес

Диссертациялық кеңестің төрағасы т.ғ.д., профессор Исабек Тұяқ Көпейұлы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі Білім және ғылым саласындағы бақылау комитетінің 18 ақпан күні 2022 жылғы №58 бұйрығымен бекітілген.

«Тау-кен ісі» диссертациялық кеңесіне 6D070600-8D07201 «Геология және пайдалы қазбалар кенорындарын барлау», 6D070700-8D07202 «Тау-кен ісі» кадрларды даярлау бағыты бойынша қорғауға қабылдауға рұқсат етілді.

1. Өткізілген отырыстар саны туралы деректер

Есепті 2022 жылы 6D070600-8D07201 «Геология және пайдалы қазбалар кенорындарын барлау» және 6D070700-8D07202 «Тау-кен ісі» кадрларды даярлау бағыты бойынша диссертациялық кеңес қорғау күніне дейін бір айдан кешіктірмей алдағы қорғау туралы хабарлау қажеттілігі туралы талаптарды ескере отырып, онлайн-режимде 19 (он тоғыз) отырыс өткізілді. Диссертациялық кеңестің барлық мүшелері оның жұмысына белсенді қатысты.

2. Отырыстардың жартысынан азына қатысқан диссертациялық кеңес мүшелерінің тегі, аты, әкесінің аты (бар болса)

Ондай жоқ.

3. Оқу орны көрсетілген докторанттар тізімі

№	Т.А.Ә.	Оқу орны
1	Ли Е.С.	«Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті», Қарағанды қ.
2	Иманбаева С.Б.	«Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті», Қарағанды қ.
3	Роман А.Т.	«Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті», Қарағанды қ.
4	Кыдрашов А.Б.	«Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті», Қарағанды қ.
5	Мусин А.А.	«Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті», Қарағанды қ.
6	Матаев А.Қ.	«Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті», Қарағанды қ.
7	Хусан Б.	«Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті», Қарағанды қ.
8	Кауметова Д.С.	«Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті», Қарағанды қ.
9	Асқарова Н.С.	«Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті», Қарағанды қ.
10	Кайназарова А.С.	«Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті», Қарағанды қ.
11	Асанова Ж.М.	«Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті», Қарағанды қ.
12	Нокина Ж.Н.	«Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті», Қарағанды қ.

13	Айтпаева А.Р.	«Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті», Қарағанды қ.
----	---------------	---

4. Есепті жыл ішінде кеңесте қаралған диссертацияларға қысқаша талдау

Диссертациялық кеңес 2022 жылдың есептік кезеңінде 13 (он үш) жұмысты қарады:

- 6D070600 «Геология және пайдалы қазбалар кен орындарын барлау» кадрларды даярлау бағыты бойынша – 1 жұмыс; 8D07201 «Геология және пайдалы қазбалар кенорындарын барлау» білім беру бағдарламасы бойынша - 3 жұмыс;

- 6D070700 «Тау-кен ісі» кадрларды даярлау бағыты бойынша – 9 жұмыс.

Мамандықтар бойынша диссертациялық жұмыстардың атаулары кестеде келтірілген.

Кадрларды даярлау бағыты бойынша диссертациялық жұмыстардың атауы

№	Т.А.Ә.	Тақырыптары	Шифр атау
1	Ли Елена Сергеевна	Изучение форм нахождения платиноидов и редкоземельных элементов в Cu – Ni и Cu рудах пикритов и карбонатитов Северного Улытау с оценкой перспектив их извлечения	6D070600 «Геология және пайдалы қазбалар кенорындарын барлау»
2	Иманбаева Света Бакытовна	Исследование влияния горно-геологических условий залегания пласта Дб и его метаноносности на эффективность горных работ»	8D07201 «Геология және пайдалы қазбалар кенорындарын барлау»
3	Роман Анель Толегеновна	Изучение структурно-тектонической позиции и минерагении Жаильминской грабен синклинали	8D07201 «Геология және пайдалы қазбалар кенорындарын барлау»
4	Кыдрашов Адилжан Бекежанович	Тау-кен қазбаларын алу жұмыстарының эсер ететін аймақтарда бекіту параметрлерін геомеханикалық модель көмегімен негіздеу	6D070700 «Тау-кен ісі»
5	Мусин Айбек Абдукалыкович	Геомеханическое обоснование параметров ведения горных работ для управления разубоживанием руды при отработке маломощных залежей	6D070700 «Тау-кен ісі»
6	Матаев Азамат Қалижанұлы	Хромтау кенорнының тұрақты емес массиві жағдайында дайындық қазбаларын бекіту технологиясын таңдау және негіздеу	6D070700 «Тау-кен ісі»
7	Хусан Болатхан	Құсмұрын карьері жағдауларының тұрақтылығына бұрғылау-жару жұмыстарының әсерін зерттеу	6D070700 «Тау-кен ісі»
8	Кауметова Динара Суюндиковна	Технология отработки первичных золотосодержащих руд месторождения Васильковское методом управляемых потоков при кучном выщелачивании	6D070700 «Тау-кен ісі»
9	Асқарова Назым Сражадинқызы	Болжамды критерийлерді таңдау мақсатында Атасу типті полиметалл кен орындарының генетикалық ерекшеліктерін талдау	8D07201 «Геология және пайдалы қазбалар кенорындарын барлау»
10	Кайназарова Айнаш Сабитовна	Кернеулі-деформациялы күйін массивінің контур маңы жыныстарын ескере отырып, тау-кен қазбаларын белсенді бекіту жүйелері мен құралдарын технологиясын игеру	6D070700 «Тау-кен ісі»
11	Асанова Жанар Мажитовна	Профильдерге металл жаймалы күшейткіш қолдану арқылы шахталық рамалық тіреудің жүк көтеру қабілеттілігін арттыру	6D070700 «Тау-кен ісі»
12	Нокина Жанель Нуртаевна	Қырғышты конвейердің бұрылыс торабының құрылымдық схемалары мен басқару жүйесін	6D070700 «Тау-кен ісі»

		қолдану арқылы қатты пайдалы қазбаларды өндіру технологиясының параметрлерін зерттеу және негіздеу	
13	Айтпаева Арайлым Рымбековна	Геологиялық бұзылыстар аймағында тау-кен жұмыстарын өту кезінде лақтыруға қарсы шараларды әзірлеу	6D070700 «Тау-кен ісі»

4.1 Ли Елена Сергеевнаның диссертациялық жұмысының тақырыбы: «Изучение форм нахождения платиноидов и РЗЭ в Cu – Ni и Cu рудах пикритов и карбонатитов Северного Улытау с оценкой перспектив их извлечения», 6D070600 «Геология және пайдалы қазбалар кенорындарын барлау» кадрларды даярлау бағыты бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне ұсынылған. Диссертациялық жұмыс «Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті» КеАҚ «Геология және пайдалы қазбалар кенорындарын барлау» кафедрасында орындалды.

Отандық ғылыми кеңесшілер:

1. Пономарева Марина Викторовна – т.ғ.к., «Геология және пайдалы қазбалар кенорындарын барлау» кафедрасының доценті, Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті» КеАҚ, Қарағанда қ;

2. Бекенова Галия Кобешовна –г.-м.ғ.д., "Қ. Сәтбаев атындағы геологиялық ғылымдар институты" минералогия зертханасының меңгерушісі, Алматы қ.;

Шетелдік ғылыми кеңесші: Степанец Владимир Григорьевич – жаратылыстану ғылымдарының докторы, «AstraMiningKazakhstan» бас геолог, Германия.

Ресми рецензенттер:

1. Антоненко Анатолий Анатольевич – г.-м.ғ.к., Қ. И. Сәтбаева атындағы Геология ғылымдары институтының "Түсті және қара металдар" зертханасының меңгерушісі, Алматы қ.;

2. Мизерная Марина Александровна - г.-м.ғ.к., "Геология және тау-кен ісі" кафедрасының доценті, Д. Серікбаев атындағы Шығыс-Қазақстан техникалық университеті, Усть-Каменогорск қ.

Жұмыс тақырыбын талдау. Ли Елена Сергеевнаның диссертациялық жұмысы сульфидтердің минералды ассоциацияларын зерттеу негізінде Ұлытау антиклинорийі шегінде Қаратұрғай ультрамафит кешенінің мыс-никель кендерінде платина тобының элементтерін (Pt, Ir, Ru, Rh, Os) және сирек кездесетін элементтерді (Dy, Er, Y, Ce) бөлу заңдылықтары мен табу нысандарын анықтауға арналған, қаратұрғай пикритіне қиылысқан. Платиноидтардың (pt, Ir, Ru, Rh, Os), сирек жер элементтерінің (Er, Y, La, Ce, Pr, Nd, Sm) және ренийдің таралу заңдылықтары мен формалары Маятас кен ауданындағы сызықтық-жарықшақты типтегі карбонатиттерде және генетикалық байланысты мыс-шайқалған кендерде анықталды.

Диссертация тақырыбының «Ғылым туралы» Заңның 18-бабының 3-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия қалыптастыратын ғылымның даму бағыттарымен және (немесе) мемлекеттік бағдарламалармен байланысы.

Диссертация "Су ресурстарын, геологияны, қайта өңдеуді, жаңа материалдар мен технологияларды, қауіпсіз бұйымдар мен конструкцияларды қоса алғанда, табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану" басымдығы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен басым бағыттарға сәйкес келеді.

Автор әдеби және қор материалдарына талдау жүргізді; долерит-пикрит және карбонатит жыныстарындағы сульфидті PGE-Cu-ni и кен орындарының біртүрлі-уақытша жағдайы Кембрий алдындағы қатпарлы кешендер құрамындағы рудномагматикалық жүйелердің ерекшеліктерімен байланысты негізгі іздеу сипаттамалары үшін маңызды болып табылады. Негізгі минералды сульфидті фазалардағы негізгі пайдалы компоненттердің (Pd, Pt, Cu, ni және т.б.) құрамын анықтауға, байытудың ең оңтайлы технологиялық схемасын таңдау үшін маңызды

болып табылатын кен түзілуінің термодинамикалық шарттары туралы түсінік қалыптастыруға мүмкіндік беретін геохимиялық деректер алынды.

Диссертациялар нәтижелерінің практикалық қызметке ену деңгейін талдау.

Диссертациялық жұмыстың негізгі ережелері Қарағанды техникалық университетінің "Геология және пайдалы қазбалар кенорындарын барлау" кафедрасының отырыстары мен ғылыми-техникалық семинарларында, XVII Халықаралық "Жер қойнауын пайдаланудың өзекті мәселелері" студенттер мен жас ғалымдардың форум-конкурссында - Санкт-Петербург, 2021, академик М. А. Усов атындағы студенттер мен жас ғалымдардың халықаралық ғылыми симпозиумында баяндалды "Геология және жер қойнауын игеру мәселелері", 2019; "Ғылым, білім және өндіріс интеграциясы - ұлт жоспарын іске асыру негіздері" халықаралық ғылыми-практикалық конференциясында (Сағынов оқулары) (2019,2020,2021). 06.10.2019-14.10.2019 жылдар аралығында Қ. Сәтбаева атындағы Геология ғылымдары институтының базасында ғылыми тағылымдамадан өтті, Алматы қ. және 2021 жылғы 18 сәуірден 1 мамырға дейін Беларусь мемлекеттік соққы университетінде (Минск қ., Беларусь Республикасы) "Өңірлік геология" кафедрасында. Ғылыми тағылымдамадан сәтті өткені туралы сертификаттар алынды.

4.2 Иманбаева Света Бакытовнаның диссертациялық жұмысының тақырыбы: «Исследование влияния горно-геологических условий залегания пласта D₆ и его метаносности на эффективность горных работ», 6D070600 – «Геология және пайдалы қазбалар кенорындарын барлау» кадрларды даярлау бағыты бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне ұсынылған. Диссертациялық жұмыс «Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті» КеАҚ «Геология және пайдалы қазбалар кенорындарын барлау» кафедрасында орындалды.

Отандық ғылыми кеңесшілер:

Портнов Василий Сергеевич – т.ғ.д., «Геология және пайдалы қазбалар кенорындарын барлау» кафедрасының профессоры, «Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті» КеАҚ.

Маусымбаева Алия Думановна – т.ғ.к., доктор PhD, "Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті" КеАҚ «Геология және пайдалы қазбалар кенорындарын барлау» кафедрасының аға оқытушысы.

Шетелдік ғылыми кеңесші: Рева Николай Васильевич – физика-математика ғылымдарының кандидаты, Тарас Шевченко атындағы Киев ұлттық университеті (Киев қ., Украина) геофизика кафедрасының профессоры.

Ресми рецензенттер:

1. Ходжаев Рустам Ривкатович – техника ғылымдарының докторы, "Геомарк" ҒЗО ЖШС директоры, Қарағанды қ.;

2. Сатибекова Сандугаш Боранбаевна – PhD докторы, Қ.И. Сәтбаева атындағы "Геология ғылымдары институты" ЖШС ғылыми қызметкері, Алматы қ.

Жұмыс тақырыбын талдау. Қуатты жоғары газды D₆ қабатын жасайтын бассейн шахталарында алдын-ала және тау-кен жұмыстарын жүргізу кезінде қабатты газсыздандыру бойынша шаралар кешені орындалады. Геологиялық бұзылу аймақтарындағы метанмен күресудің ең қиын жағдайы. Күтілетін газ шығарудың бұзылуын болжау, қабаттарды қауіпсіз дайындауға және өндеуге дайындықты қамтамасыз ету мәселесі әлі күнге дейін сақталып келеді. Осыған байланысты геологиялық бұзылулардың орналасуын болжау, сондай-ақ осы аймақтардағы метан мөлшерін бағалау мәселесі өзекті болып табылады.

Жұмыс Қарағанды көмір бассейнінде тау-кен жұмыстарын жүргізу кезінде көмір қабаттарының пайда болуының геологиялық жағдайлары мен метаноздылығының әсерін зерттеуге арналған, онда пайда болу тереңдігінің өсуімен олардың метаноздылығы артады. Көмір қабаттарында және негізгі жыныстарда метанның таралуы, сондай-ақ көмір қабаттарының метаноздылығы мен метанобилділігі болжамының сапасы мен сенімділік дәрежесі олардың пайда болуының тау-кен геологиялық жағдайларына байланысты. Ең

күрделі жағдай геологиялық бұзылулар мен көмір қабатының гипсометриясының өзгеру аймақтарында байқалады.

Диссертация тақырыбының «Ғылым туралы» Заңның 18-бабының 3-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия қалыптастыратын ғылымның даму бағыттарымен және (немесе) мемлекеттік бағдарламалармен байланысы.

Диссертация "Су ресурстарын, геологияны, қайта өңдеуді, жаңа материалдар мен технологияларды, қауіпсіз бұйымдар мен конструкцияларды қоса алғанда, табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану" басымдығы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен басым бағыттарға сәйкес келеді.

"Қазақстан 2050" бағдарламасының басты мақсаты-табыстылық, бәсекеге қабілеттілік қағидаттарына негізделген мықты мемлекет, дамыған экономика негізінде әл-ауқат қоғамын құру. Қарағанды көмір бассейніндегі әзірлемелер тереңдігінің ұлғаюы тазарту кенжарындағы жүктемелердің өсуіне әкеледі (тәулігіне 2000-нан 5000 тоннаға дейін), бұл ретте газдың көптігі 40-50-ден 120-160 м3-ге дейін болуы мүмкін. Көмір қабаттарынан метанды алдын ала алу көмір-газ кен орындарын кешенді игерудің, табиғи газдылықты қажетті мәндерге дейін төмендетудің және соның салдарынан тазарту кенжарларының абсолютті газ көптігінің төмендеуінің және қабат-газсыздандыру ұңғымаларының өнімділігінің 3 және одан да көп есе артуының негізі болып табылады.

Диссертациялар нәтижелерінің практикалық қызметке ену деңгейін талдау.

Диссертациялық жұмыстың негізгі ережелері Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университетінің "Геология және пайдалы қазбалар кенорындарын барлау" кафедрасының отырыстары мен ғылыми-техникалық семинарларында, "Геомарк ҒЗО" ЖШС, Науаи мемлекеттік тау-кен институтының (Өзбекстан) техникалық кеңестерінде баяндалды. Сондай-ақ В.И. Ленин атындағы шахтада енгізу актісі алынды. Диссертация тақырыбы бойынша жарияланымдар: 14 ғылыми еңбектер жарияланды, оның 3-і ҚР БҒМ Білім және ғылым саласындағы бақылау комитеті ұсынған басылымдарда, 5-і қазақстандық және шетелдік халықаралық конференциялардың еңбектерінде, 6-ы Scopus Web of Sciences базасына кіретін журналдарда мақалалар, 2 патент және 4 зияткерлік меншік туралы куәлік.

4.3 Роман Анель Төлегенқызының "Изучение структурно-тектонической позиции и минерагении Жаильминской грабен синклинали" тақырыбындағы диссертациялық жұмысы 8D07201 "Геология және пайдалы қазбалар кенорындарын барлау" білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алуға ұсынылды. Диссертациялық жұмыс "Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті" КеАҚ "Геология және пайдалы қазбалар кенорындарын барлау" кафедрасында орындалды.

Отандық ғылыми кеңесші: Портнов Василий Сергеевич - техника ғылымдарының докторы, "Геология және пайдалы қазбалар кенорындарын барлау" кафедрасының профессоры. "Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті" КеАҚ, Қарағанды қ.;

Шетелдік ғылыми кеңесші: Загнитко Василий Николаевич - геология-минералогия ғылымдарының докторы, Т. Шевченко атындағы Киев ұлттық университетінің Геология институтының профессоры.. Киев қ.

Ресми рецензенттер:

1. Байбатша Әділхан Бекділдәұлы - геология-минералогия ғылымдарының докторы, "Геологиялық түсіру, іздестіру және барлау" кафедрасының профессоры, ҚазҰТЗУ. Қ.И. Сәтбаева, Алматы қ.

2. Нығматова Саида Арапқызы - геология-минералогия ғылымдарының докторы, Қ.И. Сәтбаев атындағы "Геология ғылымдары институты" ЖШС "Мезозой және кайнозой геологиясы" зертханасының меңгерушісі.

Жұмыс тақырыбын талдау. Қазіргі уақытта Орталық Қазақстанда бұрын барланған кен орындарының қорлары өтелуде, жаңа ірі ашылымдар жүргізілмейді, ал барлау

жұмыстары негізінен бұрын іздеу сатысында "қабылданбаған" шағын қорлар объектілерінде жүзеге асырылады.

Геологиялық барлаудың 2021-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасының тұжырымдамалары бойынша негізгі мақсат минералды-шикізат базасын орнықты толықтыру, дамыту және бәсекеге қабілеттілігін қолдау үшін жағдайлар қалыптастыру болып табылады.

Жаңа геологиялық-металлогендік материалдың жоқтығын ескере отырып, Жайылма мұльдасының геологиялық-құрылымдық позициясы мен геодинамикасы мен магматизмі туралы бұрыннан бар идеялар іргелес шөгінді фамен-көмір бассейндерінің перспективаларын бағалау үшін болжамды-металлогендік негіз ретінде оның динамикалық моделін құру үшін мұқият талдауды және қайта қарауды қажет етеді.

Көптеген басылымдарда шашыранқы қолда бар нақты материалды сыни талдау нәтижесінде бұл құрылым девондық вулканоплутоникалық белдеудің құрамдас бөлігі болып табылады деген қорытындыға келді.

Стратификацияланған вулканогендік түзілімдер (туфтар, туффиттер, базальттар) - алыс қашықтыққа тасымалдау фациясы. Субвулкандық фация жыныстарының фамен эктастарының негізінде жоталар түрінде жатқан Девон палеовулкандарының қалдықтары болып табылады. Белгіленген ерекшеліктер Атасу үлгісіндегі кен орындарын анықтауға перспективалы және Сарысу-Теңіз ДВПІ сегментінде кеңінен дамыған фамен-көміртекті грабен-синклиналдарды қосуға мүмкіндік береді.

Диссертация тақырыбының «Ғылым туралы» Заңның 18-бабының 3-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия қалыптастыратын ғылымның даму бағыттарымен және (немесе) мемлекеттік бағдарламалармен байланысы.

Диссертация "Су ресурстарын, геологияны, қайта өңдеуді, жаңа материалдар мен технологияларды, қауіпсіз бұйымдар мен конструкцияларды қоса алғанда, табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану" басымдығы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен басым бағыттарға сәйкес келеді.

Диссертациялар нәтижелерінің практикалық қызметке ену деңгейін талдау.

Диссертациялық жұмыстың негізгі ережелері Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университетінің "Геология және пайдалы қазбалар кенорындарын барлау" кафедрасының отырыстарында және ғылыми-техникалық семинарларында, Өзбекстан Республикасы, Науаи қ., Науаи қаласындағы "Тіршілік қауіпсіздігі" кафедрасында, техникалық кеңесте және "Geotek" ЖШС және "Жәйрем КБК" АҚ-да баяндалды. Диссертация тақырыбы бойынша жарияланымдар: 11 ғылыми еңбекте, оның 3-і ҚР БҒМ Білім және ғылым саласындағы бақылау комитеті ұсынған басылымдарда, 5-і қазақстандық және шетелдік халықаралық конференциялардың еңбектерінде және 3-і Scopus Web of Sciences базасына кіретін журналдарда жарияланған.

4.4 Әділжан Бекежанұлы Қыдырашовтың "Тау-кен қазбалы қазынасы алу жұмыстарының әсері аймақтарда бекіту параметрлерін геомеханикалық моделі көмегімен негіздеу" тақырыбындағы диссертациялық жұмысы, кадрларды даярлау бағыты бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алуға ұсынылды 6D070700 – "Тау-кен ісі". Диссертациялық жұмыс Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университетінің "Пайдалы қазбалар кенорындарын игеру" кафедрасында орындалды.

Отандық ғылым кеңесшісі: Бақтыбаев Нұрбол Бақтыбайұлы - техника ғылымдарының кандидаты, "MINING RESEARCH GROUP" ЖШС директоры, Қарағанды.

Шетел ғылым кеңесшісі: Тәжібаев Данияр Көшбақалиұлы - Қырғызстан, Бішкек қаласы, зертхана меңгерушісі, техника ғылымдарының кандидаты, Қырғызстан ҰҒА Геомеханика және жер қойнауын игеру институты.

Ресми рецензенттер:

1. Нұршайықова Гүлнұр Тілеубергенқызы- техника ғылымдарының кандидаты, доцент, «Д.Серікбаев атындағы Жер және қоршаған орта туралы ғылымдар мектебі» КеАҚ, Өскемен қ.

2. Орынғожин Ерназ Советұлы- техника ғылымдарының докторы, ГНС, меңгерушісі. лаб. "Жер қойнауын дамытудың арнайы әдістері". ҚР ҰИА академигі. Д.А. Қонаев атындағы Тау-кен институты.

Жұмыс тақырыбын талдау. Кыдрашов Адилжан Бекежановичтің диссертациялық жұмысы Тау-кен қазбаларын қазып алу жұмыстарының әсер ететін аймақтарда бекіту параметрлерін геомеханикалық модель көмегімен негіздеу мәселесіне арналған. Қарағанды бассейнінің шахталарында әзірленіп жатқан қазбаларды бекітудің күрделене түсуімен сипатталады және тазарту жұмыстарының әсер ету аймағының ұлғаюымен қатар қазба контурының маңындағы кернеулі-деформациялық күйін ескеріп геомеханикалық моделдеу арқылы негізделді. Қазіргі уақытта игерілетін көмір қабаттарының тереңдеуіне байланысты бұрынғы есептеу әдістемелерінің сәйкес келмеуіне байланысты, сондықтан шартты модель арқылы заңдылық алынды.

Диссертация тақырыбының «Ғылым туралы» Заңның 18-бабының 3-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия қалыптастыратын ғылымның даму бағыттарымен және (немесе) мемлекеттік бағдарламалармен байланысы.

Диссертация "Су ресурстарын, геологияны, қайта өңдеуді, жаңа материалдар мен технологияларды, қауіпсіз бұйымдар мен конструкцияларды қоса алғанда, табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану"басымдығы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен басым бағыттарға сәйкес келеді. Диссертациялық жұмыстың нәтижелері ғылыми зерттеулердің заманауи әдістерін және компьютерлік технологияларды қолдана отырып деректерді өңдеу және түсіндіру әдістерін қолдана отырып алынды: тау жыныстарындағы геомеханикалық процестерді соңғы элементтер әдісімен сандық модельдеу RS2 және Fidesys бағдарламалық жасақтамасының көмегімен жүзеге асырылды.

Диссертациялар нәтижелерінің практикалық қызметке ену деңгейін талдау.

Автор әзірлеген кеңістіктің әсерін ескере отырып, бекіту параметрлерін анықтау әдістемесі "Разработка алгоритма и программного обеспечения для трехмерного моделирования участка шахты Казахстанская" тақырыбында ҒЗТКЖ орындау кезінде іске асырылды.

Жұмыстың негізгі ережелері баяндалды және мақұлданды: "Ғылым, білім және өндіріс интеграциясы-Ұлт жоспарын іске асыру негізі" Халықаралық ғылыми – практикалық конференцияларында (Сағынов оқулары №10), ҚарМТУ (Қарағанды, 2018); " MRG " ЖШС ғылыми-техникалық кеңесінің отырысында (енгізу актісі №01-11 / 50 15.05.2022).

Авторлық құқықпен қорғалатын объектілерге құқықтардың мемлекеттік тізіліміне мәліметтерді енгізу туралы куәлік алынды (17.04.2022 ж. №25242). Академик Үсенғазы Асаналиев атындағы Қырғыз мемлекеттік Геология, тау-кен университет және табиғи ресурстарды игеру университетінде шетелдік ғылыми тағылымдамадан өтті, Бішкек қ., 14-25 ақпан 2021 ж.)

4.5 Мусин Айбек Абдукалыковичтің "Геомеханическое обоснование параметров ведения горных работ для управления разубоживанием руды при отработке маломощных залежей " тақырыбындағы диссертациялық жұмысы 6D070700 - "Тау-кен ісі" кадрларын даярлау бағыты бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алуға ұсынылды. Диссертациялық жұмыс Қарағанды техникалық университетінің "пайдалы қазбалар кен орындарын игеру" кафедрасында 6D070700 – "Тау-кен ісі" мамандығы бойынша орындалды.

Отандық ғылым кеңесшісі: Имашев Асқар Жанболатұлы - PhD докторы, "Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті" КеАҚ "Пайдалы қазбалар кенорындарын игеру" кафедрасының қауымдастырылған профессоры, Қарағанды қ.

Шетел ғылыми кеңесшісі: Сидоров Дмитрий Владимирович-"Полигор" ЖШҚ ғылыми-зерттеу компаниясының профессоры, Санкт-Петербург қ., Ресей.

Ресми рецензенттер:

1. Нұршайықова Гүлнұр Тілеубергенқызы - техника ғылымдарының кандидаты, доцент «Серікбаев атындағы Жер және қоршаған орта туралы ғылымдар мектебі» КеАҚ, Өскемен қ.
2. Ахметқанов Далелхан Қайратұлы- техника ғылымдарының кандидаты, "Қ.И. Сәтбаев атындағы ҚазҰТУ" "Тау-кен ісі" кафедрасының қауымдастырылған профессоры, Satbayev University, Алматы қ.

Жұмыс тақырыбын талдау. Мусин Айбек Абдукалыковичтің диссертациялық жұмысы едендік құлау жүйесімен қуаты аз кен денелерін өңдеу кезінде кенді ыдыратуды зерттеуге арналған. Онда: тау жыныстары массивінің құрылымдық, беріктік және деформациялық қасиеттерін кешенді зерттеу нәтижелері, бұрғылау-жару жұмыстарының контурдан тыс массивтің бұзылуына әсері, камералар мен целиктердің оңтайлы параметрлерін негіздеу, рудаға жақын жыныстарды бекітпемен қолдау; жасалған технологиялық әзірлемелерді іске асыру және тәжірибелік – өнеркәсіптік сынау нәтижелері.

Тау-кен жұмыстарын жүргізу параметрлерін негіздеудегі негізгі проблемалардың бірі геомеханикалық процестердің жеткіліксіз зерттелуі болып табылады. Диссертациялық жұмыста массивте жұмыс істейтін геомеханикалық процестерді зерттеуге баса назар аударылады, бұл қуаты аз кен денелерін өңдеу кезінде тау-кен жұмыстарын жүргізудің оңтайлы параметрлерін негіздеудің маңызды факторы болып табылады.

Диссертация тақырыбының «Ғылым туралы» Заңның 18-бабының 3-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия қалыптастыратын ғылымның даму бағыттарымен және (немесе) мемлекеттік бағдарламалармен байланысы.

Диссертация "Су ресурстарын, геологияны, қайта өңдеуді, жаңа материалдар мен технологияларды, қауіпсіз бұйымдар мен конструкцияларды қоса алғанда, табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану"басымдығы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен басым бағыттарға сәйкес келеді.

Автор массивтің тұрақтылығы мен кен денесінің қуатының рейтингіне байланысты жарылғыш Ұңғымаларды бұрғылаудың оңтайлы схемаларын таңдау бойынша ұсыныстар әзірледі және зерттеу жүргізген нәтижелердің экономикалық тиімділігі негізделген.

Диссертациялар нәтижелерінің практикалық қызметке ену деңгейін талдау.

Докторлық диссертациялардың негізгі ережелері халықаралық ғылыми-практикалық конференциялар мен форумдарда баяндалды және талқыланды: "International University Science Forum. Practice, science and education" (Торонто, 2020); "Ғылым, білім және өндіріс интеграциясы – Ұлт жоспарын іске асырудың негізі" (Сағынов оқулары №11) (Қарағанды 2019).

Жұмыс нәтижелері 12 баспа жұмыстарында көрсетілген, оның ішінде 4 мақала Scopus базасына кіретін журналда жарияланған, 4 мақала КОКСОН ұсынған басылымдар тізбесіне кіретін журналдарда жарияланған, 3 баяндама тезисі және 1 авторлық құқықпен қорғалатын объектілерге құқықтардың мемлекеттік тізіліміне мәліметтер енгізу туралы куәлік.

Ғылыми-қолданбалы жұмыс геотехникалық шешімдер кешені негізінде тау-кен жұмыстарын жүргізудің ұтымды параметрлерін анықтауға мүмкіндік беретін негізделген және тәжірибеде іске асырылған әдіс болып табылады, ол кенді түпкілікті шығарумен қабат асты құлау жүйесімен қуаты аз кен орындарын өңдеу кезінде кенді ыдыратуды азайтуға бағытталған.

4.6 Матаев Азамат Қалижановичтың диссертациялық жұмысының тақырыбы: «Хромтау кенорнының тұрақты емес массиві жағдайында дайындық қазбаларын бекіту технологиясын таңдау және негіздеу». Абылқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті" КеАҚ 6D070700 – «Тау-кен ісі» мамандығы бойынша PhD философия докторы ғылыми дәрежесін алу үшін. Диссертациялық жұмыс «Абылқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті» КеАҚ «Пайдалы қазбалар кенорындарын өндіру» кафедрасында 6D070700 – «Тау-кен ісі» мамандығы бойынша орындалды.

Отандық ғылыми кеңесші: Арыстан Ибатолла Дайырұлы – «Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті» КеАҚ, «Пайдалы қазбалалар кенорындарын өндіру» кафедрасы, техника ғылымдарының кандидаты, профессор;

Шетелдік ғылыми кеңесші: Немова Наталья Анатольевна – «Ресей Ғылым академиясының Сібір бөлімінің Тау-кен ісі институты», техника ғылымдарының кандидаты, аға ғылыми қызметкер, Ресей Федерациясы, Новосібір қаласы.

Ресми рецензенттер:

1. Габайдуллин Равкат Ибрагимович - техника ғылымдарының кандидаты, «Геомарк» ҒЗО ЖШС директорының орынбасары;

2. Ходжаев Рустам Ривкатович - техника ғылымдарының докторы, «Геомарк» ҒЗО ЖШС директоры.

Жұмыс тақырыбын талдау. Диссертациялық жұмыс комбинациялық бекіту технологиясын қолдана отырып, дайындық кен қазбаларын бекітуді қамтамасыз ету мәселесіне арналады. Диссертациялық жұмыста қарастырылған мәселелер Хромтау шахталарының терең қабаттарында кен алу кезінде қазбалар тұрақтылығына байланысты туындайтын іс-шаралардың тиімділігін арттыруға бағытталған.

Дайындық қазбаларының бекіту технологиясы бүкіл әлемде кеңінен қолданыла бастады. Хромтау кенорындарында пайдалану тәжірибесінде дайындық қазбаларының деформациясына әкелетін жыныс контурының жылжуы, қазба төбесі мен бүйірінің опырылысы секілді бірқатар елеулі кемшіліктер анықталды.

Хромтау кен орындарында пайдалы қазбаларды жерасты тәсілімен қазып-өндіру еңбек ресурстары мен капиталдық шығындардың басым мөлшерін қажет ететін процестердің қатарына жатады. Шахта және жерасты ғимараттары құрылысы мен көлемінің өсуі, оларды жүзеге асырудың техникалық деңгейін, жұмыс сапасын, еңбек өнімділігін арттыруды, сайып келгенде қаржы мөлшерін үнемдеп, құрылыс салу мерзімін қысқартуды қажет етеді. Қарастырылып отырған кенорындарының басты ерекшелігіне қазымның терең қабаттарға ауысқан сайын күрделі тұрақсыз массив жағдайына ұшырауы. Бұл жағдайда кен қазбаларын өтуге сабақтаса жүргізілетін бекіту жұмыстары қоршаған орта өзгерістеріне сәйкестендіріле атқарылуға тиісті. Осы тұрғыдан қарағанда, қойылатын мақсаттардың оңтайлы шешімін табу - қазбалар тұрақтылығын бекітпелер түрі мен параметрлерін геомеханикалық тұрғыдан терең зерттеулер арқылы негіздеуге байланысты қажет етеді.

Диссертация тақырыбының «Ғылым туралы» Заңның 18-бабының 3-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия қалыптастыратын ғылымның даму бағыттарымен және (немесе) мемлекеттік бағдарламалармен байланысы.

Диссертация «Су ресурстарын, геологияны, қайта өңдеуді, жаңа материалдар мен технологияларды, қауіпсіз бұйымдар мен конструкцияларды қоса алғанда, табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану» басымдығы бойынша Қазақстан Республикасы Үкіметінің жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен басым бағыттарға сәйкес келеді.

Диссертациялар нәтижелерінің практикалық қызметке ену деңгейін талдау.

Жұмыстың негізгі ережелері «Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті» КеАҚ, «Пайдалы қазбалар кенорындарын өндіру кафедрасы» ғылыми-техникалық кеңесінде баяндалды және мақұлданды.

Жұмыстың негізгі қағидалары 11 баспа жұмысында көрсетілген, оның ішінде Scopus базасына кіретін журналда жарияланған 6 мақала, Қазақстан Республикасы Білім және

ғылым министрлігінің Білім және ғылым саласында сапаны қамтамасыз ету комитетінде ұсынған басылымдар тізбесіне кіретін журналдарда жарияланған 3 мақала, халықаралық конференцияда 2 тезисі және авторлық құқықпен қорғалатын объектілерге құқықтардың мемлекеттік тізіліміне мәліметтерді енгізу туралы 1 куәлік.

4.7 Хусан Болатханның диссертациялық жұмысының тақырыбы: «Құсмұрын карьері жағдайларының тұрақтылығына бұрғылау-жару жұмыстарының әсерін зерттеу», 6D070700 – «Тау-кен ісі» кадрларды даярлау бағыты бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне ұсынылған. Диссертациялық жұмыс «Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті» КеАҚ, «Пайдалы қазбалар кенорындарын өндіру» кафедрасында орындалды.

Отандық ғылыми кеңесші: Таханов Даулет Куатович т.ғ.к, ЖШС «Mining Research Group», аға ғылыми қызметкер;

Шетелдік ғылыми кеңесші: Абдибаитов Шарабидин Аширалиевич – т.ғ.к., У. Асаналиев атындағы Қырғыз мемлекеттік геология, тау-кен ісі және табиғи ресурстарды игеру университетінің «Пайдалы кенорындарын жерасты қазу» кафедрасының доценті, г.Бишкек, Кыргызская Республика.

Ресми рецензенттер:

1. Габайдуллин Р.И. – техника ғылымдарының кандидаты, ЖШС «ГЗО» «Геомарк» ғылыми жұмыстар бойынша директордың орынбасары.

2. Абдугалиева Г.Ю - техника ғылымдарының докторы, «Д. Серікбаев атындағы ШҚТУ» КеАҚ, жер туралы ғылымдар мектебінің профессоры.

Жұмыс тақырыбын талдау. Хусан Болатханның диссертациялық жұмысы өзекті мәселеге - бұрғылау-жару жұмыстарының әсерінен карьердің жағдайларының тұрақтылығын қамтамасыз етуге арналған. Пайдалы қазбалар кен орындарын ашық игерудің әртүрлі кезеңдерінде бұрғылау-жару жұмыстарын қолдану үздіксіз орта механикасының негізгі ережелері негізінде тұрақтылық критерийлерін қалыптастырудың теориялық тәсілдерінің дәлдігіне айтарлықтай әсер етеді.

Диссертация тақырыбының «Ғылым туралы» Заңның 18-бабының 3-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия қалыптастыратын ғылымның даму бағыттарымен және (немесе) мемлекеттік бағдарламалармен байланысы.

Диссертация "Су ресурстарын, геологияны, қайта өңдеуді, жаңа материалдар мен технологияларды, қауіпсіз бұйымдар мен конструкцияларды қоса алғанда, табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану" басымдығы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен басым бағыттарға сәйкес келеді.

Зерттеу нәтижесінде автор алғаш рет зерттеу жүргізуге эксперименттік-теориялық тәсілді қолданды, атап айтқанда: жарылыстың тау жыныстарының массивіне сейсмикалық әсерін анықтау үшін аспаптық өлшеу әдісімен бірге тау жыныстарының массивіне соққы толқынының сейсмикалық әсерін аналитикалық есептеу. Аспаптық өлшеу әдісімен жарылыстың тау жыныстарының массивіне сейсмикалық әсерін анықтау үшін аспаптық массивке жарылыстың әсер ету дәрежесі анықталды, бұл кенжарды бұрғылау сапасы бойынша рұқсат етілген ауытқулардың пайызын анықтау негізінде жүргізілген жарылыстың сапасын бағалау әдісін әзірлеуге мүмкіндік берді.

Диссертациялар нәтижелерінің практикалық қызметке ену деңгейін талдау.

Жұмыстың практикалық маңыздылығы мансаптық кеңістіктегі сейсмикалық коэффициентті бөлу картасын құру, содан кейін мансаптық жағдайдың тұрақтылығын болжау және бағалау болып табылады. Карьердің тұрақты жағдайының ұзақ мерзімді орнықты жағдайын қамтамасыз ететін контурлық жарылысты жүргізу кезінде бұрғылау-жару жұмыстарын жүргізу технологиясы негізделген.

Бұрғылау-жару жұмыстарының карьер жағдайларының тұрақтылығына әсерін зерттеудің алынған нәтижелері бастапқы тау-кен геологиялық жағдайларына байланысты тау-кен жұмыстарының тиімділігі мен қауіпсіздігіне елеулі әсер етуі мүмкін жарылыс жұмыстарының сейсмикалық әсері сияқты факторды есепке алу қажеттігін көрсетеді. Зерттеу нәтижелері бойынша автор қабылдаған эксперименттік-теориялық тәсіл негізінде Құсмұрын карьер жағдайында бұрғылау-жару жұмыстарын жүргізу бойынша практикалық ұсыныстар алынды.

4.8 Кауметова Динара Суюндикованың диссертациялық жұмысының тақырыбы: «Технология обработки первичных золотосодержащих руд месторождения Васильковское методом управляемых потоков при кучном выщелачивании», 6D070700 – «Тау-кен ісі» кадрларды даярлау бағыты бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне ұсынылған. Диссертациялық жұмыс «Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті» КеАҚ, «Пайдалы қазбалар кенорындарын өндіру» кафедрасында орындалды.

Отандық ғылыми кеңесші: Арыстан Ибатолла Дайырұлы – т.ғ.к., «Пайдалы қазбалар кенорындарын өндіру» кафедрасының профессоры, «Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті» КеАҚ.

Шетелдік ғылыми кеңесші: Соложенкин Петр Михайлович – т.ғ.д., Тәжікстан ҰҒА академигі, "табиғи және техногендік шикізаттан минералды компоненттерді кешенді алу мәселелері" бөлімінің бас ғылыми қызметкері, ИПКОН РАН, Мәскеу қ., Ресей Федерациясы.

Ресми рецензенттер:

1. Буктуков Николай Садвакасович – т.ғ.д., ҚР ҰҒА академигі, профессор, Д. А. Қонаева атындағы Тау-кен институтының директоры.;

2. Юсупов Халидилла Абенович – т.ғ.д, Қ.И. Сәтбаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университетінің "Тау-кен ісі" кафедрасының профессоры.

Жұмыс тақырыбын талдау. Қазақстан барланған алтын қоры бойынша әлемде тоғызыншы орында тұр. Өндіру бойынша республика жетекші жиырма елдің қатарына кіреді. Алтын өндірудің айтарлықтай өсу әлеуеті бар, қазіргі өндіріс көлемінде расталған қорлармен қамтамасыз ету шамамен 19 жылды құрайды (басқа мәліметтер бойынша, кеннің орташа мөлшері өте жоғары шөгінділерді, минералданған түзілімдерді және қайталама Кварциттерді қосу арқылы 80 жылға дейін).

Қазақстанның алтыны мен полиметалл кендерінің минералдық-шикізат базасының сарқылуына байланысты технологияны оңтайландыру және баланстан тыс және техногендік-трансформацияланған шикізатты әзірлеу қағидатты маңызға ие. Соңғы жылдары алтын өндіру саласында пайдалы компоненттердің бастапқы құрамы төмен шикізатты өңдеуге тарту бойынша жұмыстар жүргізілуде. Үйінділермен шаймалау кезінде басқарылатын ағындар әдісі құрамында құнды компоненті аз кендер мен концентраттарды өңдеу үшін ерекше сұранысқа ие және өңдеуге карьерлердің аршылған жыныстарын және байыту фабрикаларының, ескі үйінділер мен қалдық қоймаларының үйінділерін тартуға мүмкіндік береді. Бағалы металдарды өндіру әдісі ретінде үймелі шаймалау әдісінің технологиясы белгілі бір артықшылықтарға ие, бұл зауыт құрылысына күрделі шығындарды азайту, қарапайым және қысқа технологиялық цикл, байыту, балқыту, кен өндірісінде ұсақ ұнтақтау сияқты энергияны көп қажет ететін операциялардың болмауы. Осы технологияны қолдана отырып, маусымдық және климаттық ерекшеліктерді ескере отырып, технологиялық схемаларды оңтайландырумен шағын кен орындарын пайдалануға болады.

Диссертация тақырыбының «Ғылым туралы» Заңның 18-бабының 3-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия қалыптастыратын ғылымның даму бағыттарымен және (немесе) мемлекеттік бағдарламалармен байланысы.

Диссертация "Су ресурстарын, геологияны, қайта өңдеуді, жаңа материалдар мен технологияларды, қауіпсіз бұйымдар мен конструкцияларды қоса алғанда, табиғи

ресурстарды ұтымды пайдалану"басымдығы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен басым бағыттарға сәйкес келеді.

Диссертациялар нәтижелерінің практикалық қызметке ену деңгейін талдау.

Докторлық диссертациялардың негізгі ережелері Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университетінің " Пайдалы қазбалар кенорындарын өндіру" кафедрасының отырыстары мен ғылыми-техникалық семинарларында, халықаралық ғылыми-практикалық конференциялар мен симпозиумдарда баяндалды және талқыланды: "Индустрия 4.0 жағдайында минералдық және техногендік шикізатты ұтымды пайдалану" (Алматы, 2019); "Ғылым және бизнес: өндіріске инновация "(Көкшетау, 2022); V Халықаралық Симпозиум "Геологияның іргелі мәселелері, сирек кездесетін, сирек кездесетін, асыл металдарды өндіру, бөлу және олардың негізінде заманауи материалдар жасау" (Алматы, 2022); "Жоғары технологиялар саласындағы ғылыми бәсекелестікті дамыту мәселелері" (РФ Таганрог, 2022).

Диссертация тақырыбы бойынша жарияланымдар: ҚР БҒМ Білім және ғылым саласындағы бақылау комитеті ұсынған басылымдарда 1(бір) мақала, қазақстандық және шетелдік халықаралық конференциялардың еңбектерінде 3 (үш) мақала және Scopus Web of Sciences базасына кіретін журналдарда 3 (үш) мақала жарияланды.

4.9 Асқарова Назым Сражадинқызының диссертациялық жұмысының тақырыбы: «Болжамдық критерийлерді таңдау үшін Атасу типіндегі полиметалл кендерінің генетикалық сипаттамаларын талдау», 6D070600 – «Геология және пайдалы қазбалар кен орындарын барлау» кадрларды даярлау бағыты бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне ұсынылған. Диссертациялық жұмыс «Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті» КеАҚ «Геология және пайдалы қазбалар кенорындарын барлау» кафедрасында қазақ тілінде орындалды.

Отандық ғылыми кеңесшілер:

1. Серых Вячеслав Иванович – геология-минералогия ғылымдарының докторы, «Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті» КеАҚ «Геология және пайдалы қазбалар кен орындарын барлау» кафедрасының доценті, Қарағанды қ;
2. Портнов Василий Сергеевич – техника ғылымдарының докторы, «Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті» КеАҚ «Геология және пайдалы қазбалар кен орындарын барлау» кафедрасының профессоры, Қарағанды қ.;
3. Копобаева Айман Ныгметовна – PhD, «Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті» КеАҚ «Геология және пайдалы қазбалар кен орындарын барлау» кафедрасының доценті міндетін атқарушы, Қарағанды қ.;

Шетелдік ғылыми кеңесші:

1. Дьяконов Виктор Васильевич – геология-минералогия ғылымдарының докторы, «Серго Оржожкиндзе атындағы Ресей геологиялық-барлау университеті» «Жалпы геология және геологиялық карталау» кафедрасының профессоры (Ресей Федерациясы, Мәскеу).

Ресми рецензенттер:

1. Матайбаева Индира Едылевна – доктор PhD, и. о. асс. профессора кафедры «Школа наук о Земле» Восточно-Казахстанский технический университет им. Д. Серикбаева (г.Усть-Каменогорск);
2. Бекботаева Алма Анарбековна – доктор PhD, қауымдастырылған профессор, "Қ.И. Сәтбаев атындағы ҚазҰТЗУ" КеАҚ "Пайдалы қазбалар кенорындарын геологиялық түсіру, іздеу және барлау" кафедрасының меңгерушісі. " (Алматы қ.).

Жұмыс тақырыбын талдау. Асқарова Назым Сражадинқызының диссертациялық жұмысы Атасу кенді алаңының геологиясы мен кенжаралуы ерекшеліктерін айқындау нәтижесінде Атасу типті кен орындарын іздеу және бағалауға қажетті болжамдық критерийлерді жасақтау жұмыстарына арналған. Полиметалл саласының дамуы жағдайында кенгенезді зерттеу, әсіресе Атасу типті кен орындарын іздеу және барлау кезінде пайдалануға мүмкіндік беретін полиметалл кенденудің негізделген болжамды критерийлерін

әзірлеуге бағытталған зерттеулер өте өзекті болып отыр. Еліміздің қорғасын-мырыш өнеркәсібінің минералды-шикізат базасын нығайту үшін қажетті болатын полиметаллды кен орындарын іздеу мен болжаудың ғылыми-әдістемелік негіздерін толықтыру мен жетілдіру ғылыми зерттеудің өзектілігін айқындайды.

Диссертация тақырыбының «Ғылым туралы» Заңның 18-бабының 3-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия қалыптастыратын ғылымның даму бағыттарымен және (немесе) мемлекеттік бағдарламалармен байланысы.

Диссертация "Су ресурстарын, геологияны, қайта өңдеуді, жаңа материалдар мен технологияларды, қауіпсіз бұйымдар мен конструкцияларды қоса алғанда, табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану"басымдығы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен басым бағыттарға сәйкес келеді.

Диссертациялық жұмыстың нәтижелері ғылыми зерттеулердің заманауи әдістерін және полиметалл кендерінің құрылысы, пайда болу жағдайлары туралы геологиялық ақпаратты өңдеу, түсіндіру әдістемесін; нәтижелерді статистикалық өңдеу және корреляциялық талдауды пайдалана отырып алынды.

Диссертациялар нәтижелерінің практикалық қызметке ену деңгейін талдау.

Диссертациялық жұмыстың негізгі ережелері: «Сағынов оқулары» Халықаралық ғылыми-практикалық конференцияларында баяндалды (Қарағанды 2019, 2020, 2021 жылдар).

2019 жылдың 7 қарашасы мен 21 қарашасы аралығында С. Оржокнидзе атындағы Ресей мемлекеттік геологиялық барлау университетінде (Мәскеу) ғылыми тағылымдамадан өту кезінде, геология-минералогия ғылымдарының докторы, профессор Дьяконов Виктор Васильевичтің жетекшілігімен диссертация тақырыбы бойынша баяндама жасалды. Ғылыми тағылымдамадан сәтті өткені туралы сертификат алынды. Оқу кезеңінде «ГЕОТЕК» ЖШС техникалық кеңесінде, ГжПҚКОБ кафедрасының ғылыми семинарларында баяндамалар жасалды.

Жұмыс нәтижелері «Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті» КеАҚ «Геология және пайдалы қазбалар кенорындарын барлау» кафедрасында «ПҚК болжау және іздеу» пәні бойынша дәрістік және практикалық сабақтарды өткізу кезінде оқу процесіне енгізілді.

4.10 Кайназарова Айнаш Сабитовнаның диссертациялық жұмысының тақырыбы: «Кернеулі-деформациялы күйін массивінің контур маңы жыныстарын ескере отырып, тау-кен қазбаларын белсенді бекіту жүйелері мен құралдарын технологиясын игеру», 6D070700 – «Тау-кен ісі» кадрларды даярлау бағыты бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне ұсынылған. Диссертациялық жұмыс «Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті» КеАҚ, «Пайдалы қазбалалар кенорындарын өндіру» кафедрасында орындалды.

Отандық ғылыми кеңесшілер:

1. Абеуов Еркебулан Айтуганович – «Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті» КеАҚ, «Пайдалы қазбалалар кенорындарын өндіру» кафедрасы, т.ғ.к., доцент;

2. Демин Владимир Федорович - «Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті» КеАҚ, «Пайдалы қазбалалар кенорындарын өндіру» кафедрасы, т.ғ.д., профессор;

Шетелдік ғылыми кеңесші:

1. Алиев Самат Бикитаевич – РФА, Жер қойнауын кешенді игеру мәселелері институтының аға ғылыми қызметкері, т.ғ.д., профессор, (Мәскеу қ., Ресей).

Ресми рецензенттер:

1. Кожантов Арыстан Узакбаевич – т.ғ.к., "Тау-кен ісі" кафедрасының аға оқытушысы, Қ.И. Сәтбаев атындағы ҚазҰТЗУ;

2. Елузах Мухтар – т.ғ.к., "Тау-кен ісі" кафедрасының қауымдастырылған профессоры, Қ.И. Сәтбаев атындағы ҚазҰТЗУ.

Жұмыс тақырыбын талдау. Айнаш Сәбитқызы Қайназарованың диссертациялық жұмысы контур маңындағы жыныстар массивінің кернеулі-деформацияланған жай-күйін ескере отырып, тау-кен қазбаларын белсенді бекіту технологиясын, жүйелері мен құралдарын әзірлеуге арналған. Тау-кен массивін қазба айналасында берік бекітудің тиімділігін арттыру үшін оны нығайту үшін "іргелес тау жыныстары массиві-контурлық бекітпе" жүйесін модельдеу нәтижелері негізінде тау-кен қазбаларының айналасындағы белсенді қысым көріністері бар кернеулі және деформацияланған аймақтарға мақсатты геотехнологиялық әсер ету қажет.

Диссертация тақырыбының «Ғылым туралы» Заңның 18-бабының 3-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия қалыптастыратын ғылымның даму бағыттарымен және (немесе) мемлекеттік бағдарламалармен байланысы.

Диссертация "Су ресурстарын, геологияны, қайта өңдеуді, жаңа материалдар мен технологияларды, қауіпсіз бұйымдар мен конструкцияларды қоса алғанда, табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану" басымдығы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен басым бағыттарға сәйкес келеді.

Докторлық диссертацияның нәтижелері жоғары және тірек тау қысымы аймақтарында дайындық қазбаларын жүргізу кезінде анкерлік бекіту технологиясын қолдануға және көмір шахталарының тазарту кенжарларының түйісулерінде бұзылған тау алабын тұрақтандыру үшін шайырларды пайдалануға бағытталған.

Диссертациялар нәтижелерінің практикалық қызметке ену деңгейін талдау.

Диссертациялық жұмыстың негізгі ережелері баяндалды: "Сағынов оқулары" Халықаралық ғылыми-практикалық конференцияларында (Қарағанды 2019, 2020, 2021 жылдар).

Диссертациялық жұмыстың негізгі ережелері 17 ғылыми еңбекте жарияланды, оның 3-і ҚР БҒМ Білім және ғылым саласындағы бақылау комитеті ұсынған басылымдарда, 3-і қазақстандық және шетелдік халықаралық конференциялардың еңбектерінде және Scopus және Clarivate Analytics базасына кіретін 3 мақала, 6 патент және 2 СИС.

2019 жылғы 16 желтоқсан мен 29 желтоқсан аралығында Ресей Федерациясы "РАНК" ҒЗО-МЖӨ ЖШҚ ғылыми тағылымдамадан өту кезінде техника ғылымдарының докторы, профессор Позолотин Александр Сергеевичтің жетекшілігімен диссертация тақырыбы бойынша баяндама жасалды. Ғылыми тағылымдамадан сәтті өткені туралы сертификат алынды.

Жұмыс нәтижелері "Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті" КеАҚ "Пайдалы қазбалар кенорындарын өндіру" кафедрасында 6В07202 мамандығы бойынша 7М07203 және "Жерасты тау-кен жұмыстарында кен орындарын ашу және дайындау" мамандығы бойынша "Тау-кен қазбаларын қолдау" пәні бойынша дәрістік және практикалық сабақтарды өткізу кезінде оқу процесіне енгізілді.

4.11 Асанова Жанар Мажитовнаның диссертациялық жұмысының тақырыбы: «Профильдерге металл жаймалы күшейткіш қолдану арқылы шахталық рамалық тіреудің жүк көтеру қабілеттілігін арттыру» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы 6D070700 – "Тау-кен ісі" кадрларын даярлау бағыты бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алуға ұсынылды. Диссертациялық жұмыс Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университетінің "Пайдалы қазбалар кенорындарын өндіру" кафедрасында орындалды.

Отандық ғылыми кеңесші: Байкенжин Мурат Асылбекович – техника ғылымдарының кандидаты, "Пайдалы қазбалар кенорындарын өндіру" кафедрасының доценті, "Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті" КеАҚ, Қарағанды қ.

Шетелдік ғылыми кеңесші: Абдибаитов Шарабидин Аширалиевич – техника ғылымдарының кандидаты, "Академик У. Асаналиев атындағы Қырғыз мемлекеттік Геология, тау-кен университет және табиғи ресурстарды игеру университеті" доценті, Бішкек қ.

Ресми рецензенттер:

1. Токтаров Аян Аскарлович - - PhD, «Маркшейдерлік іс және геодезия» кафедрасының ассоциирленген профессоры, «К.И.Сатпаев атындағы ҚазҰЗТУ»;
2. Елузах Мұхтар - техника ғылымдарының кандидаты, «Тау-кен ісі» кафедрасының профессоры, «К.И.Сатпаев атындағы ҚазҰЗТУ».

Жұмыс тақырыбын талдау. Диссертациялық жұмыс өзекті тақырыпқа - ең үлкен деформацияға ұшыраған тіреулердің учаскелерін күшейту арқылы оларды жөндейсіз ұстап тұруды қамтамасыз ету мақсатында тау-кен қазбаларының тіреу қабілетін арттыруға арналған. Диссертация қазіргі уақытта қолданылатын тіреулердің конструкцияларына талдау жасайды және құрылымдық кемшіліктерге, оларды өндірудің күрделілігіне, материалдың үлкен сыйымдылығына немесе орнатудың күрделілігіне байланысты оларды қолданудың тиімділігінің жеткіліксіздігін көрсетеді. Қолданылатын рамалық тіреулердің көп бөлігі жасалған арнайы ауыстырылатын прокат профилінің (ААП) стандартты мөлшерін ұлғайту арқылы тіреудің көтергіш қабілетін арттырудың ең көп қолданылатын жолы таусылды, өйткені бұл қазбалардың қималары мен бекітудің металл сыйымдылығының артуына әкеледі.

Диссертация тақырыбының «Ғылым туралы» Заңның 18-бабының 3-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия қалыптастыратын ғылымның даму бағыттарымен және (немесе) мемлекеттік бағдарламалармен байланысы.

Диссертация "Су ресурстарын, геологияны, қайта өңдеуді, жаңа материалдар мен технологияларды, қауіпсіз бұйымдар мен конструкцияларды қоса алғанда, табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану" басымдығы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен басым бағыттарға сәйкес келеді.

Диссертациялық жұмыстың нәтижелері ғылыми зерттеулердің заманауи әдістерін және компьютерлік технологияларды қолдана отырып деректерді өңдеу және түсіндіру әдістерін қолдана отырып алынды: соңғы элементтер әдісімен рамалық тіреудің кернеулі-деформацияланған күйін сандық модельдеу Ansys бағдарламалық жасақтамасының көмегімен жүзеге асырылды.

Диссертациялар нәтижелерінің практикалық қызметке ену деңгейін талдау.

Жұмыстың негізгі ережелері баяндалды және мақұлданды: "Ғылым, білім және өндіріс интеграциясы - Ұлт жоспарын іске асыру негізі" (№11 Сағынов оқулары); "Ғылым, білім және өндіріс интеграциясы – Ұлт жоспарын іске асыру негізі" (№13 Сағынов оқулары), ҚарМТУ (Қарағанды, 2018) Халықаралық ғылыми – практикалық конференцияларында; "Шекарасыз білім және ғылым" (№13, Пржемыль, 2018); "Шекарасыз білім және ғылым" (№19, Пржемыль, 2019); шахта отырысында. Т. Күзембаева АД "Арселор Миттал Теміртау" АҚ.

Авторлық құқықпен қорғалатын объектілерге құқықтардың мемлекеттік тізіліміне мәліметтерді енгізу туралы куәлік алынды (29.03.2022 ж. №24740). Академик Ө. Асаналиев атындағы Қырғыз мемлекеттік Геология, тау-кен университеті және табиғи ресурстарды игеру университетінде шетелдік ғылыми тағылымдамадан өтті (Бішкек қ., 1 – 28 ақпан 2021 ж.).

4.12 Нокина Жаннель Нуртаевнаның диссертациялық жұмысының тақырыбы: «Қырғышты конвейердің бұрылыс торабының құрылымдық схемалары мен басқару жүйесін қолдану арқылы қатты пайдалы қазбаларды өндіру технологиясының параметрлерін зерттеу және негіздеу», 6D070700 – «Тау-кен ісі» кадрларды даярлау бағыты бойынша философия

докторы (PhD) дәрежесіне ұсынылған. Диссертациялық жұмыс «Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті» КеАҚ, «Пайдалы қазбалар кенорындарын өндіру» кафедрасында орындалды.

Отандық ғылыми кеңесші: Бейсембаев Каким Манапович – т.ғ.д., "Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті" КеАҚ "Технологиялық жабдықтар, машина жасау және стандарттау" кафедрасының доценті.

Шетелдік ғылыми кеңесші: Juraj Janoško (Юрай Яночко) - PhD докторы, Кошице қаласының техникалық университетінің профессоры, Словакия.

Ресми рецензенттер:

1. Куттыбаев Айдар Ермеккалиевич – т.ғ.к., "Қ.И. Сәтбаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті" КеАҚ "Тау-кен ісі" кафедрасының қауымдастырылған профессоры, Алматы қ.;

2. Нуршайыкова Гульнур Тлеубергенқызы - т.ғ.к., "Д. Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті" КеАҚ "Геология және тау-кен ісі" кафедрасының қауымдастырылған профессоры, Өскемен қ.

Жұмыс тақырыбын талдау. ҚР тау-кен саласы барлық жылдары ұйымдастырушылық және технологиялық проблемаларды шебер еңсерді. Қатты пайдалы қазбалар кен орындарының (көмір, калий тұздары, бағалы кендер) күрделі қиын өндірілетін учаскелерінде жатқан қорлар жалпы қорлардың кемінде 30% құрайды, ал баланстан тыс қорлар, мысалы, көмір 50%-дан асады, бірақ оларды игерудің тиімді технологиялары жоқ. Мұндай қорларды игеру үшін Ж.Н. Нокинаның диссертациялық жұмысында геологиялық бұзушылықтар кездескен кезде маневр жасауға қабілетті айналмалы қырғыш конвейерді қолдана отырып, камералық және қысқа лавалар негізінде қысқа ұңғылы қазудың технологиялық жүйелерін әзірледі.

Қарағанды көмір шахталарында кең таралған үздіксіз игеру жүйесі күрделі жатқан және алу қиын учаскелерде көмір өндіруді қамтамасыз етпейді. Айналмалы қырғыш конвейерлерді пайдалана отырып, қысқа ұңғылы жүйелерді жетілдіру көмірдің технологиялық ысыраптарын азайтуға және қазіргі уақытта жарамсыз деп есептен шығарылған қабаттардың учаскелерін өндеуге тартуға мүмкіндік береді.

Диссертация тақырыбының «Ғылым туралы» Заңның 18-бабының 3-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия қалыптастыратын ғылымның даму бағыттарымен және (немесе) мемлекеттік бағдарламалармен байланысы.

Диссертация "Су ресурстарын, геологияны, қайта өндеуді, жана материалдар мен технологияларды, қауіпсіз бұйымдар мен конструкцияларды қоса алғанда, табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану" басымдығы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен басым бағыттарға сәйкес келеді.

Тақырып бойынша ғылыми-зерттеу жұмыстарына қатысу: № AP05134441 "Кенжар қазу жүйелері мен қисық сызықты қазбалар үшін топырақ жазықтығында жүк ағынын 90 градусқа дейін бұра отырып конвейердің айналмалы торабының жана конструкциясын әзірлеу, дайындау және сынау", ҚР БҒМ ғылыми зерттеулерін 2018-2020 жылдарға гранттық қаржыландыру (16.03.2018 ж. № 198-4). "Бұрыштық қырғыш конвейер" өнертабысына 12.02.2020 ж. № 034478 шетелдік Еуразиялық патент алынды.

Диссертациялық жұмыстың нәтижелері ғылыми зерттеулердің заманауи әдістерін және компьютерлік технологияларды қолдана отырып деректерді өңдеу және түсіндіру әдістерін қолдана отырып алынды: тау жотасындағы геомеханикалық процестерді соңғы элементтер әдісімен сандық модельдеу Ansys және Adams бағдарламалық жасақтамасының көмегімен жүзеге асырылды.

Диссертациялар нәтижелерінің практикалық қызметке ену деңгейін талдау.

Жұмыстың негізгі ережелері баяндалды және мақұлданды: "Perspektywi opracowania sa nauka i technikaми" халықаралық ғылыми-практикалық конференцияларында (Пшемысль 2018,

Польша); Орал тау-кен өнеркәсібі онкүндігі шеңберінде өткізілген "В.Р. Кубачекті еске алу оқу" XVIII Халықаралық ғылыми-техникалық конференциясы (Екатеринбург, 2020); "Ғылым, білім және өндірісті интеграциялау - Ұлт жоспарын іске асыру негізі" (№14 Сағынов оқулары), "Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті" КеАҚ (Қарағанды, 2022).

Өнертабысқа 3 шетелдік Еуразиялық патент алынды. Академик У. Асаналиев атындағы Қырғыз мемлекеттік геология, тау-кен университеті және табиғи ресурстарды игеру университетінде шетелдік ғылыми тағылымдамадан өтті (Бішкек қ., Қырғызстан, 2021 жыл). Диссертацияда алынған ғылыми зерттеулердің нәтижелері ғылыми зерттеулердің нәтижелерін шахтаның өндірістік қызметіне енгізуде тіркелді. Т. Күзембаева "Арселор Миттал Теміртау" АҚ.

4.13 Айтпаева Арайлым Рымбековнаның диссертациялық жұмысының тақырыбы: «Геологиялық бұзылыстар аймағында тау-кен жұмыстарын өту кезінде лақтыруға қарсы шараларды әзірлеу», 6D070700 – «Тау-кен ісі» кадрларды даярлау бағыты бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне ұсынылған. Диссертациялық жұмыс «Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті» КеАҚ, «Пайдалы қазбалалар кенорындарын өндіру» кафедрасында орындалды.

Отандық ғылыми кеңесші: Исабек Туяк Копейұлы – т.ғ.д., «Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті» КеАҚ, «Пайдалы қазбалалар кенорындарын өндіру» кафедрасының профессоры.

Хуанган Нурбол – PhD, «Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті» КеАҚ, «Пайдалы қазбалалар кенорындарын өндіру» кафедрасының аға оқытушысы.

Шетелдік ғылыми кеңесші: Воробьев Александр Егорович – т.ғ.д., Грозный мемлекеттік мұнай техникалық университетінің профессоры (Ресей, Грозный қ.).

Ресми рецензенттер:

1. Кайназаров Арман Серикович – т.ғ.к., «Тау-кен ісі» кафедрасының меңгерушісі, Академик Қ. Сәтбаев атындағы Екібастұз инженерлік-техникалық институты.

2. Габайдуллин Равгат Ибрагимович – т.ғ.к., «Геомарк» «ҒЗО» ЖШС ғылыми жұмыс жөніндегі директордың орынбасары.

Жұмыс тақырыбын талдау. Қарағанды бассейнінде көмір өндіру қазіргі уақытта тау-кен жұмыстарының қарқындылығымен, игеру тереңдігінің ұлғаюымен, тау-кен геологиялық жағдайларының күрделенуімен, жаңа технологиялық шешімдерді әзірлеумен және іске асырумен байланысты.

Қарағанды бассейнінде жоғары газды көмір қабаттарын игеру газдинамикалық құбылыстармен күрделене түсті. Қазіргі уақытта кеншілер үшін ең үлкен қауіп-олардың табиғаты мен болжау мүмкіндіктерінің жеткіліксіз зерттелуіне байланысты көмір мен газдың кенеттен шығарылуы. Шахтада жұмыс істейтін адамдарға шығарынды өнімдерімен зақым келтіру қаупі таза ауа ағынын аударып, учаскенің, қанаттың және бүкіл шахтаның тау-кен қазбаларын газдандыру мүмкіндігімен күшейеді.

Қарағанды бассейніндегі барлық кенеттен шығарындылар геологиялық бұзылу аймақтарында және бұзылған көмір аймақтарында орын алды. Бұл, ең алдымен, көмір мен газдың кенеттен шығарылуына бейім көмір қабаттары күрделі құрылымымен, қиын болжана-тын тектоникалық бұзылулары бар беріктігі төмен пакеттердің болуымен және олардың тұрақтылығын төмендететіндігімен түсіндіріледі. Тәжірибе көрсеткендей, тау-кен жұмыстарымен ауысатын геологиялық бұзылулардың шамамен 10% - ы ғана шығарындылар қаупі бар, бірақ сонымен бірге бұзушылықты алдын-ала болжау, геологиялық барлау жұмыстары сатысында, тек 15% - дан аспайды. Сондықтан тектоникалық бұзылған аймақтарды болжау проблемасы, әрине, шығарындылар қауіпті қабаттарды дамытатын шахталар үшін өзекті болып табылады.

Осыған байланысты геологиялық бұзылулары бар учаскелерде тау-кен жұмыстарын жүргізу кезінде газдинамикалық құбылыстарды болжау мен алдын алудың ғылыми негізделген іс-шараларын әзірлеу өзекті ғылыми-техникалық проблема болып табылады, оның шешімі таңдау қауіпті қабаттарда тау-кен жұмыстарын жүргізу кезінде қауіпсіздік деңгейін арттыруға бағытталған.

Диссертация тақырыбының «Ғылым туралы» Заңның 18-бабының 3-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия қалыптастыратын ғылымның даму бағыттарымен және (немесе) мемлекеттік бағдарламалармен байланысы.

Диссертация "Су ресурстарын, геологияны, қайта өңдеуді, жаңа материалдар мен технологияларды, қауіпсіз бұйымдар мен конструкцияларды қоса алғанда, табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану" басымдығы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен басым бағыттарға сәйкес келеді.

Диссертациялар нәтижелерінің практикалық қызметке ену деңгейін талдау.

Диссертациялық жұмыстың негізгі ережелері баяндалды және мақұлданды: "Дамушы әлемдегі геология" халықаралық ғылыми-практикалық конференциясында (ПГНИУ, Ресей, Пермь, 18-21 сәуір 2017 ж.); академик В.А. Обручевтің туғанына 155 жыл толуына, академик Усовтың туғанына 135 жыл толуына арналған Академик Усов М.А. атындағы халықаралық симпозиумда, Сібір тау-кен геологиялық мектебінің негізін қалаушылар және Сібірдегі тау-кен инженерлерінің алғашқы түлегінің 110 жылдығы, Ресей, Томск, 2018 ж.; "Ғылым, білім және өндіріс Инте-Грациясы-Ұлт жоспарын іске асырудың негізі" халықаралық ғылыми-практикалық конференциясы (Сағынов оқулары № 10), 14-15 маусым 2018 ж.

5. Ресми рецензенттердің жұмысына талдау.

Философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін алу үшін докторанттардың диссертациялық жұмыстарының рецензенттері болып диссертациялық Кеңес туралы Үлгілік ереженің талаптарына сәйкес адамдар тағайындалды. Диссертациялық кеңестің жұмысы туралы Үлгілік ереженің талаптарына сәйкес, әрбір рецензентке диссертациялық жұмысқа пікірдің мазмұны мен ресімделуі жөнінде жадынама жолданды. Барлық рецензенттер диссертациялық жұмыстарға өз пікірлерін Үлгі ереженің ұсынылған тармақтарына сәйкес белгіленген мерзімде ұсынды. Теріс пікірлер болған жоқ.

Рецензенттер: т.ғ.д. Буктуков Н.С., т.ғ.д. Юсупов Х.А., т.ғ.д. Ходжаев Р.Р., т.ғ.к. Габайдуллин Р.И., т.ғ.к. Тонких В.И., т.ғ.к. Кайназаров А.С., т.ғ.к. Кожантов А.У., т.ғ.к. Елузах М., т.ғ.к. Нуршайықова Г.Т., т.ғ.к. Куттыбаев А.Е., т.ғ.к. Ахметканов Д.К., PhD докторы Матайбаева И.Е., PhD докторы Бекботаева А.А., PhD докторы Тохтаров А.А., PhD докторы Сатибекова С.Б. диссертациялық жұмыстарды бағалау кезінде өздерінің жоғары кәсібилігін көрсетті. Диссертациялық жұмыстарды рецензиялау сапасы жоғары. Жұмыстың өзектілігі, оның ғылыми жаңалығы, практикалық маңыздылығы және басқа да жағымды жақтары атап өтілді, сондай-ақ кемшіліктер мен ескертулер көрсетілді.

Рецензенттердің жұмысына ескертулер жоқ.

6. Ғылыми кадрларды даярлау жүйесін одан әрі жетілдіру жөніндегі ұсыныстар.

1. ЖОО-да докторанттар мен ғылыми хатшылардың құжаттардың барлық түрлерін қалыптастыру бойынша консультацияларын көздейтін, сондай-ақ жаңа ДК ашу бойынша қолдау көрсететін «Докторантура» бөлімін құру ұсынылады.

2. ҚР БҒМ ғылым комитетінде ДК хатшылары мен докторанттардың кеңес алуы үшін Call Center құру.

3. Докторантураға байланысты емес мамандықтардан докторантураға қабылдауды шектеу ережелеріне өзгерістер енгізу, өйткені докторантурада оқу кезінде арнайы пәндерді меңгеру өте қиын, сондай-ақ бұл диссертациялық жұмыстардың сапасына әсер етеді.

7. Философия докторы (PhD), бейіні бойынша доктор дәрежесін алуға арналған диссертациялардың кадрларды даярлау бағыты бөлінісіндегі саны

	6D070600-8D07201 «Геология және пайдалы қазбалар кенорындарын барлау» кадрларды даярлау бағыты бойынша
1) қорғауға қабылданған диссертациялар (оның ішінде басқа ЖОО докторанттарының)	4
2) қараудан алынып тасталған диссертациялар (оның ішінде басқа ЖОО докторанттарының)	—
3) рецензенттердің теріс пікірін алған диссертациялар (оның ішінде басқа ЖОО докторанттарының)	—
4) қорғау нәтижелері бойынша теріс шешім алған диссертациялар (оның ішінде басқа ЖОО докторанттарының)	—
5) пысықтауға жіберілген диссертациялар (оның ішінде басқа ЖОО докторанттарының)	—
6) қайта қорғауға жіберілген диссертациялар (оның ішінде басқа ЖОО докторанттарының)	—
	6D070700-8D07202 «Тау-кен ісі» кадрларды даярлау бағыты бойынша
1) қорғауға қабылданған диссертациялар (оның ішінде басқа ЖОО докторанттарының)	9
2) қараудан алынып тасталған диссертациялар (оның ішінде басқа ЖОО докторанттарының)	1
3) рецензенттердің теріс пікірін алған диссертациялар (оның ішінде басқа ЖОО докторанттарының)	—
4) қорғау нәтижелері бойынша теріс шешім алған диссертациялар (оның ішінде басқа ЖОО докторанттарының)	—
5) пысықтауға жіберілген диссертациялар (оның ішінде басқа ЖОО докторанттарының)	—
6) қайта қорғауға жіберілген диссертациялар (оның ішінде басқа ЖОО докторанттарының)	—

Диссертациялық кеңестің төрағасы
т.ғ.д., профессор

 _____
 (қолы, тегі және аты-жөнінің бірінші әріптері)

Исабек Т.К.

Диссертациялық кеңестің ғалым хатшысы
к.т.н., доцент

 _____
 (қолы, тегі және аты-жөнінің бірінші әріптері)

Абеуов Е.А.

Мөр

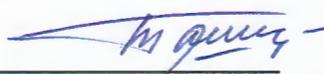
Мерзімі _____ 20 ____ года

**Қарағанды техникалық университеті жанындағы «Тау-кен ісі»
диссертациялық кеңесінде 6D070600 «Геология және кен орындарын барлау»,
6D070700 «Тау-кен ісі» кадрларды даярлау бағыттары бойынша қорғау бойынша
САНДЫҚ АҚПАРАТ**

№	Диссертациялық кеңес, кадрларды даярлау бағыты	Барлығы қорғау	Оның ішінде грант бойынша	Оның ішінде 2021ж. шығару	Ағыл. тілінде қорғау	Қаз. тілінде қорғау	Шетелдік азаматтар қорғау
1	ДК «Тау-кен ісі»	13	13	2	–	8	–
2	6D070600-8D07201 «Геология және пайдалы қазбалар кен орындарын барлау»	4	4	2	–	1	–
3	6D070700-8D07202 «Тау-кен ісі»	9	9	–	–	7	–

Диссертациялық кеңестің төрағасы
т.ғ.д., профессор

Исабек Т.К.
(қолы, тегі және аты-жөнінің бірінші әріптері)

Диссертациялық кеңестің ғалым хатшысы
к.т.н., доцент

Абеуов Е.А.
(қолы, тегі және аты-жөнінің бірінші әріптері)

Мөр

Мерзімі « _____ 20 _____ года

